

لادانی منال

هژیوه کانی و چاره بگردنی

که چی دایک و باوکی نه فامیش کۆمه لیک فرمان و ناموزگاری گران به سهردا ده سپین به مهبستی په کخستی له جم و جول و چالاکی به کانی . وه بیان ده یانه وی فیری هونری بکن به بیژهی روت که تیان ناگات ، نه ویش تووشی کیشه ده بیت له تیوان :

ناره زووه کانی و ناره زووی دایک و باوکی ، ده یه وی بیزار بی له ده سلات و رکیقیان و به ره لستیان بکات و یاخی بی نه ره وشتیان . له مبابه ته وه ده رووناسان ده لئین : -
«چند هه ره شه و گوره شه له منالیک کراهه و تینی به ره لستیان زیاده کات و فیری سه رکیشی و دژه ستان به رامه بیان نه کات» .

ده شی منالیک له بهر کم توانا هوشی و نه توانی نه رکه زور گرانه کانی قوتابخانه چی به چی بکات ، نه مهش ده بیته هوی سه رنه که وتی له ژبانی قوتابخانه چی و به دگومان بی .
به سه رژماردن به دیار که وتوه کهوا « ۷۰٪ - ۸۰٪ » ی لادانی منال ده گه ریته وه بو نازاوهی نیوانی خیزان ، نه وسا چ به هژی : -

بمقرب قصاب

أ - به ره للا کردن ، که منال بی بهش ده کات له سوزی دایک و باوک ، نه مهش ده بیته هوی کم ناراسته کردنی بو ریگی راست .

ب - مردنی دایک یان باوک ، وه بیان هه ردوکیان که منال بی بهری ده کات له : - دلنایی ده روون و له چیشتی خوشی بهر سیبه بیان ، له ناکام دا تووشی گهردای ژبان ده بیت و ناتوانی به ره لستی بکات .

ج - زوری نازاوه و نا کۆکی نیوان دایک و باوک کارده کاته سه ر که سیتی مناله که ، چونکه به شداریان ده کات له هه موو نه و ناخوشی به . له مبابه ته وه «نایرنست وور» ده لی : «نازاوهی خیزان کارده کاته سه ر ده روونی منال و بیروپا کانی به رامه به ژبان» .

به سه رژماردن به دیار که وتوه کهوا هه زاری چاووگه به که بو بلا و بوونه وهی بیروباوه ری بوگه و کۆنه په رست له ناویاندا . نه و مناله ی تووشی کلۆلی کم خوراک بی ، نه وه هه رگیز هه ست ناکات به دلنایی و نارامی ، له نه نجاما له شی بی هیزو لاواز ده بی و گیانی شی په شوکا و ده بی ، پی زانی بی بو جیهانی ده ره وه ده شیوی و بهد ده بی . ههروه ها نه بوونی خانووبه ره ی باش ده بیته هوی بی بهش بوونی منال له هیمنی ، وه مه ست نه کردنی و نه چیشتی خوشی له ناو هه وای سازگارو به ره للا ، نه مهش

منال که ده بی به ره وشت و خووی کۆمیل نازانی ، و ناتوانی به شیوه یه کی راست بیربکاته وه ، منال له ناره زووو خواسته کانی له نه ندازه به ده رو بی سه رو بی جیه ، بو خویشی خو به رسته هه ر شتیک به رده سستی که ویت وه ری ده گری به بی خوا . بخصهت و زهونی ده کات ، قیزاندن و په لاماردان چه کیک بو به دی هینانی خواسته کانی ، نه و کاته نه گه ر دایک و باوکی ناره زووه سه روشتی به کانی نه هینه دی سه رفرازو به ره للا ده بی له ره فتارو نه ری بی ، واته لانه دات له ره وشتی شیوا . له مبابه ته وه «جون دیوی» ده لی : -

«منال خو به رسته ده به وی هیچ که سانیک هاوبه شی نه کهن له کاره کانیدا بو وه دی هینانی ناره زووه کانی خوی» .

منال له خو پیشاندان حمزه کات وه به زوری له لای خه لکی نه ناسراو ، به تاییه تی نه گه ر بی بهش بی له سوزو مپه ری دایک و باوکی ، نه مهش بو نه وه ده کات سه رنجیان رابکیشی بو خووی ده ری خا کهوا جیگای ره زامه ندی به ، له لایه که وه دایک و باوکی نه م ره زامه ندی یان پی نه به خشیوه ، ههروه ها به سه روشتی به وه حمزه کات له لیکۆلینه وه و دا هینان و پشکنین ، بو نه مهبه ستهش جم و جول و چالاکی به کانی به دیار ده خات ،

عینہ ہوی تووش بوونی به نخوشی که کارده کاته سر هرمانه کانی هوشی و په شوکای دهروونی زیاده کات . هر وه ها خانوی به جمه و قه له بالغ دهیته هوی سر شیوانی سناو پشت نه به سن به خه لک ، هر وه ها منال له مه له بنده نیه ش دهی له هاوریی به تی دایک و باوکی ، نه وایش بواریان نیست بو تهوی گپروگرفتی مناله که بان شی بکه نه وه ، نه و سا زده هی له ناو ده ورو به ریک وه له نازاوه دا ژان ته بانه سر . گوی نه دانی دایک و باوک بو منال و سر نه که وتی له ژانی قوتابخانه پی و دابین نه کردنی پیوستی به کانی ، ناره حتی باری خانوبه ره و ، سوود لی وهر نه گرتن له کاته کانی پی نیستی نه مانه هموویان پال به مناله وه نه نین بو سر شه قام و کولان و گهران و سوران له گه ل هاوریی به کانی بو باری کردن هه وای سازگار شی جوان و بریقه دار سه رنجی منال ، راده کیشی و هه لی نه خه له تینی ، بو وه ده ست هینانی پاره که ناچارده هی په نا بیانه به ریگای ناپاک و خرابی .

ته له فزیون و سینه ما ههستی منال ده ورو وژنن و بابه ته کانیان زوو ده چنه دل یه وه ، هر وه ها ناره زوو ه کانی پی دابین ده کا . ته وه ش له بیرمان نه چی که وا هندی گوفاری گهنده بابه ت و رومانی پولیسی ، هندی بیری پروپوچ و تنگ و هه له ده رباره ی مروف و خواسته کانی که گیانی خو په رستی و زورو ستم نه بزویی ، نه مانه کارده که نه سر خو وره وشنی حناله که ، ده شی په بره وی ره وتی رومانه که بکات و لاساییان بکاته وه . هچ گومانی نیادا نی به که وا شهر که ترو ووشک پیکه وه ده سوئینی ترس و لهرز له ناو دل ی هه موو منالیک بلا وده کاته وه ، وه پی به شی ده کات له دل نیایی و خوشی له ناو خیزان دا چونکه نه بینی باوکی وا له مهیدانی شهر ، دایکیشی خو ی ترخان کردوه بو دابین کردنی نانی روزه ، نه ویش فهراموش کراوه و ماوه ته وه به پی چاودیز کردن ، نه مانه ده بنه هوی سه رلی شیواندن و کیشه ی دهروونی ، نازانی کامیان راستن و کامیان چه وتن ده شی تووشی لادان بیت له بهر نه م کیشه دهروونی به ی ، نه وه ش له بیر نه که بین که وا شهر پی به شی ده کات له کارگوزاری روشنیری و کومه لایه تی و تندرستی و ده رمانه تی ، ده شی فرنی بدانه ناو شه قام و چولی نه و سا دور نی به به ره لابی و تووشی خرابه بی .

چاره سرکردنی لادان

۱ - سازدانی مه له بندیک تا پیوستی به کانی منال دابین بکا وه کو له رووی خوراک و جل و بهرگ و خانوبه ره له گه ل

سایکولوژی منال هر وه کو منال پیوستی به سوزو خوشه ویستی و دل نیایی هه به . تا به باشی په روه رده بی ناماده پی بو خوبه خت کردن له پیانوی داخوایی به کانی دا .

۲ - دهی دایک و باوک به شدار بن له په روه رده کردنی منالیان به به ک ریره وی په روه رده نالووی له گه لدا بکن ، نه م ریره وه ش سوور پی له سر پوخت کردنی ره ووشته که ی و راگیر کردنی له سر خوشه ویستی و رابه ری تیگه یشتن . له م بابه ته وه پزیشک «کولات» ده لی : «هوی لادانی منال وه ستاوه له سر په یوه ندی دایک و باوک به منالیانه وه ، به تایه تی باوک که دهی جمله ی بو شل نه کات بو هه موو هه ستان و دانیشتیک ، پیوسته هه لوئستی ناشکرای هه پی ده رباره ی کاروباریان .

۳ - نه و ناوه ندی به روشنیری به ی که منال نیادا ده یی کارده کاته سر روشنیری به که ی ، له هه مان کاتیش دا بیری نه ش و نما ده کات و ناگانامه ی که بوی پیشکش ده کرت ، هر وه ها روشنیری دایک و باوک کار ده کاته سر ره فتاری منال .

۴ - بایه خدان به دهروونی منال پیش فیرکردنی له قوتابخانه واته ده پی پروگرامه کانی بگونجی له گه ل پله ی بیری ، له هه مان کاتیش دا ده پی په یوه ندی به تین هه پی له نیوان قوتایی و ماموستا و بنچینه ی په یوه ندیان له سر ریزلی نان و دوستانه تی و خوشه ویستی دامه زری .

۵ - پیوسته منال هه ست بکات به دل نیایی دهروون له مه له ندی مال و قوتابخانه و کومه ل ، تا کو تووشی نه سه روتی دهروون نه ییت و به دل نیایی و خوشی به وه ژان بگریته بهر .

سه رچاوه کان :

- ۱ - انحراف الصغار/سعد المغربي
- ۲ - انحراف الصغار/جان شازال
- ۳ - انحراف الصغار/شالز و . لیونارد
- ۴ - عیادات العلاج النفسي/د . محمد خلیفه برکات
- ۵ - المشاكل الانفعالية للنمو/ترجمة الدكتور السيد محمد خیری
- ۶ - مشکلات الطفولة في المجتمع المدرسي جلیل شکری عجان
- ۷ - التریة وطرق التدریس/ج ۲ . الاستاذ صالح عبد العزیز وزمیله
- ۸ - جریده الراصد/العدد (۵۳۳) فی ۴ - ۱۰/۵/۱۹۸۰